

Naisten palkkatyön ja arjen historiaa

Työteliäs ja uskollinen. Naiset piikoina ja palvelijoina keskiajalta nykypäivään. Toim. Marjatta Rahikainen ja Kirsi Vainio-Korhonen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2006, 288 s.

■ Suomalaisessa arjen historian tutkimuksessa on pitkään oltu kiinnostuneita niin alhaisista kuin ylhäisistä, mutta palkollisiin ei ole kiinnitetty liialti huomiota. Artikkelikokoelma, jossa toimittajat ja kuusi kirjoittajaa käsittelevät piikomisen ja kotiapulaisena työskentelemisen historiaa, onkin raikas keskustelunavaus aiheeseen.

Lähtökohdaksi on valittu naisten palkkatyö vieraassa talossa, johon pestauduttiin määrääjäksi. Esiin on haluttu nostaa naiset omalla työllään itsensä elättävinä palvelijoina ja motiivina on halu saada näkymättömäksi leimatun työn historia näkyväksi. Kirja on mielenkiintoisesti kirjoitettu kokonaisuus arjen, naisten, työn ja alempien sosiaaliryhmien historiasta, joka kiinnostanee niin ammattitutkijoita kuin historian harrastajia. Kokoelma sisältää kattavat perustiedot palkollisten historiasta alkaen palkollissäännöistä ja työläinsäädännöstä päätyen muutamissa artikkeleissa esitettyihin tietoihin palkollisten määristä ja palkkauksesta.

Tarkastelun kohteeksi on työnteon lisäksi valittu teemoja, kuten palvelijan ihanne, kunnia, tunteet ja selviytyminen, mikä luo uutta näkökulmaa alempien sosiaaliryhmien tutkimukseen. Pyrkimys piian näkökulmaan ja patriarkaalisen työympäristön merkityksen korostaminen onnistuu paikoin erinomaisesti. Kuvitus täydentää lukukokemusta.

Piikomista tarkastellaan 1300-luvulta 1900-luvulle. Kokoelma pyrkii käsittelemään eri säätyjen luona piikovien elämää monista näkökulmista. Nämä seikat ansaitsevat kiitosta, mutta parantamisen varauksin on. Käsitteily ulottuu maaseudulta kaupunkiin, mutta kokonaisuutta ajatellen piiat ja kotiapulaiset ovat jäädä samaksi massaksi, olivatpa he töissä kaupungissa tai maaseudulla, kauppiaille, käsityöläisillä, talonpojilla tai aatelisilla. Erityisesti piikomisen käsitteen avaaminen laajemmin jo johdannossa ja sananen yhteiskunnan muutoksista keski-ajalta 1900-luvulle olisi johdattanut selkeämmin aikakausiin, joita artikkelit käsittelevät. Kirjassa olisi voitu myös tuoda voimakkaammin esiin maaseudun ja kaupungin säätyläisten taloissa vallitsevien tapojen, käytäntöjen ja ajatusmaailmojen eroja.

Kirjan artikkelit ovat oivia esimerkkejä sukupuolihistoriasta. *Gender*-näkökulmaa ei kuitenkaan ole kirjoitettu auki. Lisäksi kysymys, miksi yksin piiat on otettu käsittelyyn ja rengit on rajattu pois, olisi ollut kiinnostava.

Kirjoittajat ovat käyttäneet lähteitä tuomiokirjoista päiväkirjoihin ja haastatteluista maa-

laustaiteeseen, mikä osoittaa aiheen tutkimuksen monet mahdollisuudet. Lähteistä ei kuitenkaan ole suuremmin kerrottu. Sen sijaan toistuu toteamus, että piiat ovat vaikeasti tavoitettavissa lähteiden kautta. Tämä ei tietenkään ole virheellistä tietoa, mutta kun kuitenkin on ansiokkaasti saatu kokonainen artikkelikokoelma aikaiseksi aiheesta, olisi näkökulmaa lähteisiin voinut laajentaa. Lähteitä olisi voitu käsitellä siltä kannalta, miten tutkija voi niitä hyödyntää.

Herää kysymys, onko kirjan näkökulma, piikojen *työ*, sitenkään kokoelman olennaisin asia, kun jokaisessa artikkelissa tuntuu korostuvan tämän näkökulman tavoittamisen vaikeus. Piikojen tekemä työ oli tärkeää, ilman sitä ei moni talous olisi tullut toimeen. Sen näkyvyys ilmeni koko taloväen arjen sujumisena, olipa kyseessä käsityöläisen mökki, kauppiaan talo tai aateliskartano. Työntekijän, piian, ei myöskään tullut näkyä tai kuulua, mikäli asiaa katsotaan isäntäväen näkökulmasta. Piikojen suhteet isäntäväkeen, palvelustovereihin ja talon ulkopuolisiin ihmisiin, ovat kirjan parasta antia ja jättävät konkreettisten työtehtävien pohdinnat varjoonsa.

Piika kuului pestuutaloonsa ja talo kuului yhteisöönsä. Piikoja ja kotiapulaisia ei voi tutkia ymmärtämättä sitä yhteiskuntaa ja aikakautta, jossa he elivät. Nautinnollisimmillaan lukukokemus on niissä artikkeleissa, joissa tämä tulee selkeästi esiin.

Kiinnostavan lukukokemuksen olisi täydentänyt jonkinlainen loppuluku, joka olisi nivo-

nut kokonaisuuden yhteen. Millaisia oletuksia tai mielipiteitä kirjoittajilla on johdannossa esitettyyn kysymykseen paluusta piikayhteiskuntaan? Mikä merkitys piika-sanalla on nykyään?

Työtelias ja uskollinen herättää monia kysymyksiä palvelusväen historiasta. Tunnetusti se on suositeltavan kirjan merkki.

Kirsi Ojala